

Moure's en el simulacre de l'excepció

Pol Rifà reflexiona des del confinament sobre 'Serem Atlàntida' (Edicions del Periscopi) i El meridià de París (Edicions Poncianes) | «A la novel·la es planteja que en la societat de l'espectacle tot és susceptible d'esdevenir un simulacre. En el sentit que la realitat es presenta com un decorat fruit de l'alienació i del consum generalitzat. Veient la situació actual m'aventuro a plantejar que el confinament també pot acabar convertint-se en un simulacre propi d'una societat de control»

El confinament ha enganxat a Pol Rifà, autor de la ressenya, llegint 'Serem Atlàntida', de Joan Benesiú (Edicions del Periscopi, 2019) | Pol Rifà

Aquests dies de confinament a casa m'han enganxat llegint *Serem Atlàntida* (<http://periscopi.cat/escafandre/item/serem-atlantida>) de Joan Benesiú (Edicions del Periscopi (<http://periscopi.cat/>), 2019). Ho he fet sense presses, segurament perquè la mateixa novel·la mereix un tracte pausat i reflexiu en la lectura. Els viatges, les referències a altres autors i les disgregacions són constants en el llibre, i és per això que cal entrar a poc a poc en la narrativa de l'autor. D'alguna manera aquesta necessitat de lentitud em fa pensar en la proposta de Francesco Careri d'introduir en el caminar l'experiència de la pausa. Aturar-se dona sentit a la distància recorreguda diu Careri. *Serem Atlàntida* podria plantejar-se així, com la deriva per un territori desconegut que necessita llocs on aturar-se. L'argument de la novel·la no és fàcil de resumir perquè hi apareixen moltes històries a partir de les trobades intermitents entre Mirko, Clara i el narrador que els acompanya. És un llibre impregnat de nostàlgia però a voltes també de risc, sobretot per la possibilitat que els protagonistes no es trobin a les ciutats on viatgen. Aquest fet de saber-se buscats l'un per l'altre es pot entendre com un joc i a la vegada com una

persecució literària a l'estil de Cortázar a Rayuela. L'atzar i la nostàlgia són segurament els dos impulsos que acompanyen els personatges en la seva temptativa de travessar fronteres. «Es pot ser nostàlgic sense haver perdut res?» M'apunto la cita.

Potser és jugar massa amb l'abstracció però crec que de la mateixa manera que en la novel·la, els tres protagonistes entendrien el confinament d'aquests dies com un simulacre del qual parlava Baudrillard. Anem a pams. A la novel·la es planteja que en la societat de l'espectacle tot és susceptible d'esdevenir un simulacre. En el sentit que la realitat es presenta com un decorat fruit de l'alienació i del consum generalitzat. Veient la situació actual m'aventuro a plantejar que el confinament també pot acabar convertint-se en un simulacre propi d'una societat de control. En aquest cas, la condició del simulacre no és la de l'espectacle sinó la de l'excepcionalitat. Seguint Baudrillard, el simulacre causa una sensació de confusió entre la normalitat i l'excepcionalitat, entre la veritat i la falsedat que pot comportar que no ens qüestionem l'estat de les coses. Mesures com el confinament es plantegen com a excepcionals però en un temps de crisi permanent no podem descartar que aquest simulacre s'acabi naturalitzant. Que la realitat acabi esdevenint un simulacre pot ser perillós, que no tinguem eines per qüestionar-ho encara ho pot ser més. I alerta, això no és una crítica al confinament sinó al control que poden exercir els estats i els governs aprofitant la situació actual.

Tornant a la novel·la, *Serem Atlàntida* s'inspira, en part, en l'assaig *El meridià de París* (<http://www.joanponc.cat/ca/el-meridia-de-paris>) de Lluís Calvo (Edicions Poncianes (<http://www.joanponc.cat/ca/edicions-poncianes>), 2016). De fet els tres protagonistes del llibre practiquen la idea de transcórrer el meridià de París que travessa tot França a partir de l'obra de Calvo. Allò que relaciona als dos autors, a banda de compartir referències filosòfiques i literàries, és una actitud: endinsar-se en alguns escenaris de la història del segle XX d'Europa que representen l'afany de poder, l'oblit o la barbàrie. Referència obligatòria a Walter Benjamin, doncs, quan deia que «no hi ha cap document de cultura que no sigui al mateix temps un document de la barbàrie». En aquest cas, la història d'Europa present en els dos llibres ens condueix cap a territoris traçats pels límits de la memòria: Dunkerque, Prípiat i Txernòbil, l'antiga Iugoslàvia, el coll d'Ares i també París.

En concret, allò que connecta els dos llibres és la idea de transitar una línia imaginària, un espai fet de meridians i paral·lels. Però aquest plantejament ideal mostra la impossibilitat rectilínia de seguir els mapes davant de les corbes de l'atzar. Els dos llibres parteixen del vagareig -en el sentit situacionista- però sense una voluntat de cartografiar l'espai, més aviat es declaren desertors de les fronteres. Per exemple, el viatge de Mirko i Clara els acaba conduint a Trieste, cruïlla de fronteres entre Itàlia, Croàcia i Eslovènia. Però més enllà de les disputes territorials, Trieste també representa els orígens personals de Mirko. Potser és allà on el condueix la nostàlgia d'allò perdut, el seu particular viatjar infinit com recorda Claudio Magris. En canvi, el recorregut d'*El meridià de París* de Calvo s'acaba a la illa de sa Dragonera on el meridià i per extensió Europa s'enfonsen al mar. Metàfora de l'enfonsament del progrés europeu i d'una cultura que s'ha cregut invencible.

Aprofundir en les lectures creuades entre aquests dos llibres és un exercici vibrant i de descoberta, no només de l'espai sinó també dels seus punts de fuga. Són dos llibres fets de marrades i de desviacions ja que la proposta dels dos autors és la de practicar una escriptura feta de connexions i escampalls. Benesiu i Calvo plantegen el moviment com una possibilitat d'escapatòria perquè no el restringeixen sinó que l'amplien. Mentre durí el confinament i es restringeixi la mobilitat, pensar en aquesta possibilitat emancipadora en el fet de desplaçar-se segurament sigui l'única opció que ens queda.